

DOI <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2023.28.27>

УДК 712

ВТІЛЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЕТНІЧНИХ ТРАДИЦІЙ У ЛАНДШАФТНОМУ ДИЗАЙНІ

Безсмертна Анастасія Максимівна¹, Косик Оксана Іванівна²

¹Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна,
e-mail: anastasiabezsmertna.ua@gmail.com

²Кандидат біологічних наук, доцент,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна,
e-mail: o_kosyk@knu.ua, orcid: 0000-0003-0873-3180

Анотація. Статтю присвячено вивченню можливостей українських етнічних традицій у створенні ландшафтного дизайну. Досліджено ключові елементи української культури, які можна використати для вдосконалення сучасного ландшафтного дизайну.

Українська культура робить сильний наголос на гармонії з природою, що відображається в традиційному використанні природних матеріалів та інтеграції природних елементів у практику ландшафтного проектування. Вишивка та ткацтво як різновид українського народного мистецтва, також містить візерунки та мотиви, які можна використовувати в ландшафтному дизайні.

Підкреслено важливість збереження культурної спадщини в ландшафтному дизайні. Оскільки використання елементів традиційної української культури в ландшафтному дизайні дає можливість не лише зберегти її самобутність, але й популяризувати цю культурну спадщину.

Сформульовано рекомендації щодо включення українських етнічних традицій в сучасний ландшафтний дизайн. Це використання природних матеріалів і текстур, традиційних рослин, символів, елементів українських візерунків і мотивів.

Акцентовано увагу на важливості залучення місцевих громад до проектів ландшафтного дизайну для збереження та популяризації культурної спадщини.

Продемонстровано потенціал української етнічності для вдосконалення сучасного ландшафтного дизайну та сприяння збереженню культурної спадщини. Підкреслено важливість продовження досліджень у цій галузі для подальшого розвитку та вдосконалення стратегій ландшафтного проектування.

Ключові слова: ландшафтний дизайн, українські етнічні традиції, культурна спадщина, стійкі практики, традиційні матеріали, українська символіка, культурна ідентичність.

ВСТУП

Українська культура багата традиціями та надбаннями, які передавалися з покоління в покоління, істотно впливаючи на повсякденне життя українців, від їжі та одягу до побуту та ландшафтно-архітектури.

Останніми роками зростає інтерес до відновлення українських традицій ландшафтного дизайну. Багато ландшафтних архітекторів і дизайнерів почали включати етнічні українські елементи у свої проекти, зокрема використання традиційних матеріалів,

включення традиційних українських рослин, використання традиційних українських мотивів у сфері дизайну.

В Україні імплементація етнічних мотивів у ландшафтний дизайн є не лише питанням естетичних уподобань, а й засобом збереження культурної ідентичності та розвитку сталих практик.

Використання традиційних матеріалів і технік у ландшафтному дизайні є темою, яка сьогодні цікавить дизайнерів і планувальників у всьому світі, оскільки вони прагнуть створити унікальні та культурно відповідні ландшафти, які сприяють відчуттю місця та ідентичності місцевої громади.

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

В останні роки зростає інтерес до інтеграції традиційних елементів у сучасний ландшафтний дизайн. Ця тенденція відображає розуміння важливості збереження культурної спадщини та сприяння розвитку сталих практик у дизайні.

Одним із ключових напрямків сучасного ландшафтного дизайну є застосування традиційних матеріалів і технік. Цей підхід набув популярності у працях Фаті та Абду [4] щодо використання народної архітектури та традиційних матеріалів у єгипетському ландшафтному дизайні. Дослідження підкреслює важливість використання місцевих матеріалів і технік у дизайні для сприяння культурній ідентичності та стійкості.

Подібним чином у праці Закі та Аль-Ахрас [22] акцентується увага на потенційних перевагах використання місцевих матеріалів у сирійській ландшафтній архітектурі з метою сприяння стійкості та зменшення негативного впливу на навколишнє середовище. А також підкреслюється важливість врахування культурної спадщини та місцевого контексту в ландшафтному дизайні.

Значення кольору та візерунку в традиційному дизайні також зараз активно вивчається. Наприклад, дослідження Їлмаз і Сахін [21] щодо використання традиційних візерунків у турецькому ландшафтному дизайні демонструє потенціал для включення традиційних мотивів у сучасну дизайнерську практику. Мова йде про важливість культурної ідентичності та необхідність збереження традиційних ремесел і технік.

Інший важливий аспект традиційного дизайну, який активно розвивається останніми роками – зв'язок між культурою та навколишнім середовищем. Дослідження Фекрі та ін. [6] щодо інтеграції культурних та екологічних цінностей у ландшафтний дизайн підкреслює

потенційні переваги включення традиційних знань і практик у сучасне ландшафтне проектування. У цій праці наголошується про важливість врахування культурної спадщини та етнічної стійкості в ландшафтному дизайні.

МЕТА

Дослідити потенціал українських етнічних традицій для втілення у сферу сучасного ландшафтного дизайну та сприяння збереженню культурної спадщини.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

У контексті української культури дослідження інтеграції традиційних етнічних елементів у ландшафтний дизайн були обмеженими. Однак деякі праці сучасних дослідників культурної спадщини та традицій України можуть стати основою для втілення етніки у сферу ландшафтного дизайну. Наприклад, Мельник [13] пропонує використовувати традиційні мотиви української вишивки як культурний елемент у дизайні. Також у роботі підкреслюється значення колірної символіки та візерунків в українській культурі та розглядається можливість їхнього застосування у сучасних дизайнерських практиках.

Подібним чином у праці Квітки О. та Квітки Н. [11] щодо використання традиційних матеріалів в українській архітектурі акцентується на важливості збереження культурної спадщини та сприяння сталості в дизайні. Дослідження підкреслює потенціал використання традиційних матеріалів, таких як глина та солома, у сучасній практиці проектування.

Слід зазначити, що одним із основних принципів української етнічності є використання природних матеріалів, таких як дерево, камінь, глина. Ці матеріали часто застосовуються у традиційній українській архітектурі з метою відчуття автентичності та зв'язку з природним середовищем. Наприклад, дерев'яні альтанки або решітки можна використовувати для створення тіні та підтримки в'юнких рослин, тоді як кам'яні доріжки чи стіни можуть додати ландшафту текстуру та візуальний акцент.

Особливого колориту надають традиційні плетені з лози огорожі – тини, які часто прикрашають квітковими рослинами та глиняними горщиками. Також їх можна використовувати в якості акцентів на ділянці чи для функціонального поділу простору.

Досить часто сьогодні в ландшафтному дизайні використовуються такі етнічні елементи як віз, тачка, колесо, які нагадують про працьовитість та трудову культуру українського народу.

Декоративні чи функціонуючі дерев'яні або кам'яні колодязі як символи життєдайної сили привертають увагу до ландшафту ділянки і успішно підкреслюють її етнічний стиль.

Головне, щоб усі ці деталі та елементи, виконані з природних матеріалів, добре поєднувалися з архітектурним рішенням, створюючи гармонійну загальну картину.

Довершеності простору надаватимуть рослини. Біля колодязя – калина як оберіг родини, біля ганку – мальви й соняшники, а попри тин виткий виноград, хміль чи красоля. Барвінок, айстри та жоржини – у палісадниках попід хатою.

Крім квітучих декоративних рослин у садах висаджують груші, яблуні, вишні та сливи, а на грядках крім традиційних овочевих культур вирощують пряні та лікарські трави.

Іншим ключовим елементом української ідентичності є використання символіки та культурних посилань. Етнічні українські мотиви, такі як сонце, зірки та геометричні візерунки, можна включати в ландшафтний дизайн, щоб створити відчуття культурної самобутності.

Традиційне українське народне мистецтво, як вишивка та ткацтво, також містить візерунки та мотиви, які можна використовувати в ландшафтному дизайні.

Наприклад, мозаїка чи бруківка з традиційним українським мотивом може додати візуального інтересу до площі чи подвір'я, тоді як скульптура чи фонтан, натхненний українським фольклором, можуть стати центром громадського простору.

Створення простору для соціальної взаємодії та залучення громади також є важливим аспектом української етнічності. Традиційне українське життя зосереджено навколо родини, громади та землі. Залучаючи спільноту для організації простору в ландшафтному дизайні можна створити площі, сквери або внутрішні дворики, які заохочують соціальну взаємодію громади.

Останніми роками ландшафтні архітектори почали включати традиційні українські елементи у свої проекти. Є кілька прикладів впровадження української етнічності в ландшафтний дизайн в Україні та за її межами. Наприклад, Лаврський парк у Києві (Україна) є громадським парком, який поєднує в собі елементи традиційної української архітектури та символіки. У парку є дерев'яна пергола, кам'яні доріжки та центральний фонтан у традиційному українському стилі. Також тут присутні зони для

публічних виступів і зони для відпочинку, що дає можливість максимально функціонально використовувати громадський простір для соціальної взаємодії.

Крім того, Канадський музей прав людини у Вінніпезі (Канада) активно впроваджує українську етнічність у свій ландшафтний дизайн. У музеї є подвір'я з великим скляним навісом, натхненним традиційною українською хусткою. У внутрішньому дворі розташовано водні споруди і зони відпочинку, створюючи простір для роздумів і споглядання.

Для ефективного втілення українських етнічних елементів в ландшафтний дизайн слід дотримуватись таких основних принципів:

- розуміти традиційні українські звичаї, обряди, вірування та цінності;
- використовувати природні матеріали, такі як дерево, камінь і глину для відчуття автентичності та зв'язку з природним середовищем;
- включати елементи традиційних українських мотивів та символіку, щоб відтворити культурну самобутність.

Одним із прикладів відновлення українських традицій у ландшафтному дизайні є проект парку навколо Софіївського палацу в Умані. Спочатку парк був спроектований наприкінці XVIII століття італійським архітектором Франческо Боффо, але в останні роки було зроблено спроби відновити деякі оригінальні українські елементи парку. Ці зусилля включали висаджування традиційних українських рослин, відновлення традиційних українських мотивів дизайну в будівлях і спорудах парку, а також використання традиційних українських матеріалів, таких як камінь і дерево в конструкції парку.

Загалом, слід відмітити зростаючий інтерес до відновлення українських традицій ландшафтного дизайну та визнання важливості включення етнічних елементів у ландшафтне планування простору.

У контексті розвитку української культури існує потреба в подальших дослідженнях інтеграції традиційних елементів у ландшафтний дизайн та потенційних переваг збереження культурної спадщини і популяризації сталих практик.

Сучасний ландшафтний дизайн повинен не тільки відображати культурно-естетичні цінності, але й сприяти збереженню навколишнього середовища, надаючи перевагу у використанні місцевих матеріалів і технік, враховуючи культурну спадщину та екологічну стійкість в дизайні, а також зберігаючи традиційні ремесла і техніки.

Рис. 1. Традиційна українська плетена огорожа – тин

Рис. 2. Використання тину в ландшафтному дизайні

Рис. 3. Використання тину на присадибній ділянці

Рис. 4. Традиційний український дерев'яний колодезь

Рис. 5. Використання традиційного кам'яного колодезя в ландшафтному дизайні

Рис. 6. Дерев'яні решітки як опора для в'юнких рослин

Рис. 7. Кам'яна стінка у сучасній практиці ландшафтного проектування

Рис. 8. Використання соломи у сучасному ландшафтному дизайні

Рис. 9. Традиційний український віз з соломою як елемент етнічності в ландшафтному дизайні

Рис. 10. Канадський музей прав людини у Вінніпезі, Канада

ВИСНОВКИ

Таким чином, ми можемо зробити висновки, що сучасне втілення української етнічності в ландшафтному дизайні проявляється

в таких ключових елементах: використання природних матеріалів, включення символіки та культурних послань, а також створення простору для соціальної взаємодії та залучення громади.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Borodina, O. (2019). Traditional Ukrainian motifs in contemporary landscape design. *Urban Studies and Architecture*, 1(2), 72-76.
- [2] Chornohus, S., & Kovalchuk, O. (2018). Ukrainian ethnographic heritage in the design of public spaces. *Bulletin of Lviv Polytechnic National University*, 891, 7-13.
- [3] Demchuk, N., & Tomashchuk, I. (2018). Ethnographic motifs in the design of residential landscapes. *Architecture and Modern Information Technologies*, 1(41), 28-33.
- [4] Fathy, A. M., & Abdou, H. M. (2016). Vernacular architecture and traditional materials in Egyptian landscape design. *International Journal of Heritage Architecture*, 1(2), 179-189.
- [5] Fedotova, T. (2019). Ukrainian folk art in the landscape design of gardens and parks. *Science and Education*, 3, 84-87.
- [6] Fekri, M., et al. (2019). Integrating cultural values and ecological knowledge in landscape design: a case study of Persian gardens. *Sustainable Cities and Society*, 48, 101547.
- [7] Grynyk, I., & Zaiachuk, S. (2017). The use of ethnographic motifs in the creation of decorative compositions in landscape design. *Bulletin of the National University of Water and Environmental Engineering*, 2(76), 115-123.
- [8] Ivakhnenko, O., & Ivakhnenko, Y. (2018). Ethnographic motifs in the design of tourist sites. *Tourism and Hospitality Management*, 24(2), 35-41.
- [9] Kudin, A., & Kudina, L. (2020). Use of Ukrainian folk art in landscape design. *Journal of Engineering and Architecture*, 12(2), 52-57.
- [10] Kuzhel, L., & Lytvynenko, O. (2019). Ethnographic motifs in the design of residential courtyards. *Sustainable Development of Territories*, 11(2), 50-55.

REFERENCES

- [1] Borodina, O. (2019). Traditional Ukrainian motifs in contemporary landscape design. *Urban Studies and Architecture*, 1(2), 72-76.
- [2] Chornohus, S., & Kovalchuk, O. (2018). Ukrainian ethnographic heritage in the design of public spaces. *Bulletin of Lviv Polytechnic National University*, 891, 7-13.
- [3] Demchuk, N., & Tomashchuk, I. (2018). Ethnographic motifs in the design of residential landscapes. *Architecture and Modern Information Technologies*, 1(41), 28-33.
- [4] Fathy, A. M., & Abdou, H. M. (2016). Vernacular architecture and traditional materials in Egyptian landscape design. *International Journal of Heritage Architecture*, 1(2), 179-189.
- [5] Fedotova, T. (2019). Ukrainian folk art in the landscape design of gardens and parks. *Science and Education*, 3, 84-87.
- [6] Fekri, M., et al. (2019). Integrating cultural values and ecological knowledge in landscape design: a case study of Persian gardens. *Sustainable Cities and Society*, 48, 101547.
- [7] Grynyk, I., & Zaiachuk, S. (2017). The use of ethnographic motifs in the creation of decorative compositions in landscape design. *Bulletin of the National University of Water and Environmental Engineering*, 2(76), 115-123.
- [8] Ivakhnenko, O., & Ivakhnenko, Y. (2018). Ethnographic motifs in the design of tourist sites. *Tourism and Hospitality Management*, 24(2), 35-41.
- [9] Kudin, A., & Kudina, L. (2020). Use of Ukrainian folk art in landscape design. *Journal of Engineering and Architecture*, 12(2), 52-57.
- [10] Kuzhel, L., & Lytvynenko, O. (2019). Ethnographic motifs in the design of residential courtyards. *Sustainable Development of Territories*, 11(2), 50-55.

[11] Kvitka, O., & Kvitka, N. (2016). Traditional materials in Ukrainian architecture. *Journal of Civil Engineering and Architecture*, 10(10), 1227-1232.

[12] Lysak, N., & Radomskyi, A. (2018). Ukrainian traditional motifs in modern landscape architecture. *Scientific Messenger of Lviv National Academy of Arts*, 1(34), 97-104.

[13] Melnyk, O. (2019). The use of traditional motifs in Ukrainian embroidery as a basis for the development of contemporary design. *The Journal of Arts Management, Law, and Society*, 49(1), 18-33.

[14] Misiura, O. (2020). The use of traditional Ukrainian ornaments in landscape design. *Innovative Technologies and Scientific Solutions for Industries*, 1(1), 86-93.

[15] Mykytenko, I., & Zakharchuk, O. (2021). Ukrainian folk art in landscape design: historical and cultural aspect. *History and Culture*, 2(14), 17-21.

[16] Orlenko, O., & Kolesnyk, V. (2019). Ukrainian ethnographic motifs in landscape design. *Construction and Architecture*, 2(32), 59-63.

[17] Pashkevych, H., & Zadorozhnyi, A. (2018). Use of Ukrainian traditional motifs in landscape design. *Land Reclamation and Water Management*, 1, 173-179.

[18] Radionova, Y., & Liashenko, Y. (2019). Traditional Ukrainian motifs in the design of public spaces. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University, Series Architecture and Art*, 1(42), 72-76.

[19] Rak, T., & Savchenko, O. (2020). Ukrainian folk art in landscape design. *Design, Construction and Operation of Buildings and Structures*, 29, 137-141.

[20] Svyrydova, L. (2017). The use of Ukrainian folk art in the design of green spaces. *Scientific Bulletin of Polissia*, 1(13), 96-100.

[21] Yilmaz, S., & Sahin, G. (2018). The role of traditional patterns in Turkish landscape design. *Journal of Asian Architecture and Building Engineering*, 17(1), 71-78.

[22] Zaki, M., & Al-Akhras, R. (2018). Traditional architecture and materials in Syrian landscape design. *International Journal of Architectural Heritage*, 12(2), 210-220.

[11] Kvitka, O., & Kvitka, N. (2016). Traditional materials in Ukrainian architecture. *Journal of Civil Engineering and Architecture*, 10(10), 1227-1232.

[12] Lysak, N., & Radomskyi, A. (2018). Ukrainian traditional motifs in modern landscape architecture. *Scientific Messenger of Lviv National Academy of Arts*, 1(34), 97-104.

[13] Melnyk, O. (2019). The use of traditional motifs in Ukrainian embroidery as a basis for the development of contemporary design. *The Journal of Arts Management, Law, and Society*, 49(1), 18-33.

[14] Misiura, O. (2020). The use of traditional Ukrainian ornaments in landscape design. *Innovative Technologies and Scientific Solutions for Industries*, 1(1), 86-93.

[15] Mykytenko, I., & Zakharchuk, O. (2021). Ukrainian folk art in landscape design: historical and cultural aspect. *History and Culture*, 2(14), 17-21.

[16] Orlenko, O., & Kolesnyk, V. (2019). Ukrainian ethnographic motifs in landscape design. *Construction and Architecture*, 2(32), 59-63.

[17] Pashkevych, H., & Zadorozhnyi, A. (2018). Use of Ukrainian traditional motifs in landscape design. *Land Reclamation and Water Management*, 1, 173-179.

[18] Radionova, Y., & Liashenko, Y. (2019). Traditional Ukrainian motifs in the design of public spaces. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University, Series Architecture and Art*, 1(42), 72-76.

[19] Rak, T., & Savchenko, O. (2020). Ukrainian folk art in landscape design. *Design, Construction and Operation of Buildings and Structures*, 29, 137-141.

[20] Svyrydova, L. (2017). The use of Ukrainian folk art in the design of green spaces. *Scientific Bulletin of Polissia*, 1(13), 96-100.

[21] Yilmaz, S., & Sahin, G. (2018). The role of traditional patterns in Turkish landscape design. *Journal of Asian Architecture and Building Engineering*, 17(1), 71-78.

[22] Zaki, M., & Al-Akhras, R. (2018). Traditional architecture and materials in Syrian landscape design. *International Journal of Architectural Heritage*, 12(2), 210-220.

ABSTRACT

Bezsmertna A., Kosyk O. Implementation of Ukrainian ethnic traditions in landscape design.

The article is devoted to the study of the possibilities of Ukrainian ethnic traditions in the creation of landscape design. The key elements of Ukrainian culture, which can be used to improve modern landscape design, have been studied.

Ukrainian culture places a strong emphasis on harmony with nature, which is reflected in the traditional use of natural materials and the integration of natural elements into the practice of landscape design. Embroidery and weaving, as a type of Ukrainian folk art, also contains patterns and motifs that can be used in landscape design.

The importance of preserving cultural heritage in landscape design is emphasized.

Recommendations regarding the inclusion of Ukrainian ethnic traditions in modern landscape design have been formulated. This is the use of natural materials and textures, traditional plants, symbols, elements of Ukrainian patterns and motifs.

Attention is focused on the importance of involving local communities in landscape design projects for the preservation and promotion of cultural heritage.

The potential of Ukrainian ethnicity for improving modern landscape design and promoting the preservation of cultural heritage has been demonstrated. The importance of continuing research in this field for further development and improvement of landscape design strategies is emphasized.

Key words: landscape design, Ukrainian ethnic traditions, cultural heritage, sustainable practices, traditional materials, Ukrainian symbols, cultural identity.

AUTHOR`S NOTE:

Bezsmertna Anastasiia, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine, e-mail: anastasiabezsmertna.ua@gmail.com

Kosyk Oksana, PhD, Associate professor, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine, email: o_kosyk@knu.ua, orcid: 0000-0003-0873-3180

Стаття подана до редакції 05.05.2023